

Hembygdsbladet

Årgång 22, nummer 4
November 2020

Enhörna Hembygdsförenings
informationskrift

ENHÖRNA
HEMBYGDSFÖRENING

God Jul & Gott Nytt År

INSTÄLLDA JULAKTIVITETER

Det känns som om vi har skrivit det här många gånger nu och här kommer det en gång till: På grund av covid-19 ställer vi in den årliga samordnade Julmarknaden i Bygdegården, Gammaldags Jul i museet och Sånggudstjänsten i kyrkan.

Lite andra aktiviteter finns det trots allt i Enhörna:

★ FÖRSÄLJNING AV VILTKÖTT OCH JULGRANAR

För er som vill köpa viltkött (färskt, rökt, andbröst, viltkorvar, vildsvinsskinka mm) eller julgran håller Ekensbergs förvaltning öppet vid Ekensbergs Gård på Lucia den 13 december kl 10-14. Skylt med Viltslakteri står ca 100 m före Överenhörna kyrka.

★ JULGLIMMER, Enhörnas traditionella eldfest. Juldagen 17.00 - 22.00 i Körsbärslunden vid Ytterenhörna.

★ Se ENHÖRNA FÖRSAMLINGS KALENDARIUM FÖR DECEMBER på sista sidan.

VÄLKOMNA!

HEMBYGDSÅRET 2020

BESÖKSANTAL

Årsskiftet närmar sig återigen och vi kan i år titta tillbaka på ett år som inte har liknat något tidigare! Pandemin som har svept över världen har påverkat vår verksamhet oerhört mycket! Förra året hade vi ca 3 500 besökare och i år har vi endast haft vanligt söndagsöppet och några visningar vilket resulterade i knappa 800 besökare – vilket ändå får ses som en fantastisk siffra med tanke på omständigheterna. Britt-Marie Gylefors, Kicki Lindqvist och undertecknad har tillsammans med några hjälpare hållit öppet hela sommaren. Många nya besökare har hittat till museet, både från Södertälje, från närliggande kommuner och från andra håll i landet. Enhörnabakelsen, som lanserades efter en tävling förra året, fick serveras den sista söndagen vi hade öppet, då inga andra arrangemang blev av i år. Trots antalet har det hela tiden varit coronasäkrat med kaffeservering utomhus och få personer i varje hus när de har tittat på utställningarna eller foton.

RENOVERING

Småskolan

Storskolan

Den absolut största händelsen i år har varit vår nu avslutade restaurering av musei-byggnaderna. Tack vare stora bidrag från Länsstyrelsens enhet för kulturmiljöer och

Jordbruksverkets landsbygdsprogram (EU-finansiering) samt 10 % från vår egen budget har vi rustat byggnaderna utvändigt så att de håller i många år framöver. Båda husen har under en tvåårsperiod fått allt utvändigt renoverat dvs tak, fasader, snickerier, målning och vattenavrinning!

När de stora byggnaderna var klara såg vi att lekstugan och boden var i akut behov av åtgärder, så nu är även de rustade för framtiden.

Förrådsboden

Brandstationen

Vi har även hjälpt ägaren till den gamla brandstationen och den nerbrunna mjölkställaren vid Ekensbergs slott att få bidrag för restaurering respektive återuppbyggnad av

dess.

Silvana Lindgren-Majander och undertecknad har gjort ansökningsarbetet och Silvana tillsammans med vår kassör Anders Östensson har fixat allt arbete med redovisning av kostnader på längden och tvären.

Mjölkkällaren vid Ekensberg

SAMARBETE

Vi samarbetar mer och mer mellan föreningar och andra i området, vilket gör allt så mycket bättre för oss alla. I vanliga fall arrangerar vi Gammaldags Jul tillsammans, samarbetar med ångbåten Ejdern, med Enhörna församling och Frikyrkoförsamlingen, med de andra hembygdsföreningarna i kommunen och med många fler i ett kalendarium för vad som händer i Enhörna under sommaren som publiceras i vårt hembygdsblad. I år blev det dock bara det för året magra kalendariet som vi samarbetade kring. Samtalen har dock varit lika täta som andra år.

UTSTÄLLNINGARNA

Ny utställning i år var en handelsbod och en tvättstuga. Det är fantastiskt vad mycket som kan rymmas på liten yta! Kartgruppen, anordnad av medlemmar i föreningen, har arbetat med en inventering av soldattorp som kommer att visas upp nästa år. Leksaksutställningen har blivit en permanent liten lekhörna för barnen.

Nu när säsongen är över arbetar vi frenetiskt med iordningställande av nya utställningar till nästa år och det kommer att bli mycket nytt!

FOTOSALEN OCH HEMBYGDSFORSKARRUMMET

Vår fotosal är mycket uppskattad och har blivit den mest besökta delen av vårt museum. Många släktforskare kommer för att leta sin historia och många tittar i fotosamlingen. Anne-Marie Anderssons och Birgitta Johanssons stora arbete där har möjliggjort för oss alla att se de mer än 1 200 foton som nu finns uppsatta på skärmar. Flera fotoskärmar har köpts in så nya foton kommer att visas när vi öppnar igen nästa år. Vi har också flyttat om lite bl a har vi flyttat ihop de stora gårdarna och har där en utställning med föremål främst från Ekensberg och Horn. Hembygdsforskarrummet på övervåningen i småskolan arbetar vi fortfarande med att sortera upp i och det kommer att ta lång tid framöver innan vi är färdiga med det, men det blir bättre och bättre och kommer att bli en oas framöver för de som vill veta mera om sitt hus eller om Enhörna i stort.

BROSCHYREN SEVÄRDHETER I ENHÖRNA

Sevärdheter i Enhörna, vår broschyr som tipsar om utflyktsmål och vandringsleder i trakten har vi i år lagt ut på ICA i Ekeby och den har haft stor åtgång. I pandemins tider verkar många glädjas åt att hitta nya utflyktsmål. Vi har nu så få kvar att den behöver nytryckas.

ÅRSMÖTET SENARELAGT

Årsmötet som brukar gå av stapeln i Bygdegården i april fick i år skjutas fram till den 28 juni då man kunde sitta ute. Vi brukar ha talare, kaffe och hembakt bröd och många besökare – I år kom 6 besökare och tillsammans med delar av styrelsen var vi lite över 10 personer som samlades utanför museet.

KYRKVANDRINGEN INSTÄLLD

Kyrkvandringen i samarbete mellan Enhörna församling, frikyrkorna och hembygdsföreningen är ett årligt återkommande arrangemang som brukar locka många. I år var naturligtvis även den inställd.

STADSVANDRINGARNA INSTÄLLDA

Vi skulle även i år ha deltagit i Södertälje kommuns sk "stadsvandringar" vid två tillfällen. Båda fick dock ställas in pga pandemin.

VÅRA IDEELLT ARBETANDE MEDHJÄLPARE

Pandemin till trots har vi naturligtvis fortfarande många som hjälper oss i styrelsen med allehanda göromål, allt från att dela ut medlemsblad till alla boende i Enhörna, baka till våra söndagar, snickra och laga saker, måla, vara sommarvärd i museet och en hel massa annat. Utan deras hjälp skulle vi inte klara oss och som tack för deras hjälp brukar vi anordna en kväll, före Nationaldagen, med god plock-mat och förevisning av utställningarna. Naturligtvis blev inte heller den av, så våra hjälpande händer får vänta till nästa år istället.

Av alla som hjälpt oss i år får vi rikta ett särskilt tack till Gunnar Lindqvist och Mats Elveskog som ha bistått oss minst en halvdag i veckan nästan alla veckor med att rusta eller bygga nya miljöer .

NATIONALDAGSFIRANDE INSTÄLLT

Nationaldagen som vanligtvis lockar många till museet (förra året ca 250 personer) ställdes in i år.

TEMADAGAR OCH BUSSRUNDTUR INSTÄLLDA

Våra temadagar, som i år skulle ha handlat om handelsbodas, och den guidade bussrundturen ställdes in.

KAFFEREPET INSTÄLLT

Årets Kafferep, som skulle ha genomförts för femte året i följd och som brukar locka drygt 200 personer, ställdes in.

HÖSTMARKNADEN INSTÄLLD

Den traditionsenliga höstmarknaden med allehanda matvaror och andra alster att inhandla, fiskdamm för barnen, grillat vildsvinskött med mos, viltkorv och kaffe med kaka, lotteri och bakluckeloppis ställdes också in! Den lockade 7-800 personer förra året och har blivit större för varje år och brukar utgöra ett välbehövligt tillskott till föreningens kassa.

MOPEDRALLYT INSTÄLLT

Mopedrallyt i samarbete med Bernt Eriksson och Susanne & Pelle Höglund som även det skulle ha genomförts för femte året ställdes in. Förra året deltog 119 ekipage och därtill kom alla de ca 250 besökarna.

HEMBYGDSBLADET

Hembygdsbladet med lay-out av Juha Nyberg har kommit ut med fyra nummer, numera med 12 sidor varje gång. Bengt Johansson står för samordningen till alla våra utdelare som ser till att ni får hembygdsbladen hem till er. Det skickas också till en hel del medlemmar utanför Enhörna.

GAMMALDAGS JUL, JULMARKNAD OCH SÅNGGUDSTJÄNST INSTÄLLT

Samarrangemanget mellan Enhörna Bygdegårdsförening, Enhörna församling och hembygdsföreningen, som skulle ha gått av stapeln för fjärde året i rad, ställs också in.

De tre verksamheternas lokaler ligger i en triangel nära varandra och besökarna kan gå mellan de olika evenemangen. Förra året kom ca 700 - 750 besökare. I år planeras en liten julmarknad som omnämns på första sidan.

MEDLEMSANTALET

Medlemsantalet är fortfarande högt, men har minskat från toppnoteringen 892 till nuvarande ca 745 medlemmar! Vi är ungefär 2 800 invånare i Enhörna, av dem är ca 1 300 barn och ungdomar. Då barn och ungdomar inte behöver betala medlemskap återstår 1 500 invånare och av dem är för närvarande nästan 650 medlemmar samt ett antal som inte bor i Enhörna. Att medlemsantalet har minskat beror till stor del på medlemmar som har gått bort, blivit för gamla eller har flyttat. Problemet är att vi inte har fått nya i samma utsträckning. Samtidigt som besöksantalet har ökat markant har alltså medlemsantalet minskat. Det är ett problem för föreningen att man inte får så mycket extra för att vara medlem eftersom man får hembygdsbladet oavsett och man får delta på de flesta aktiviteter. En utmaning inför framtiden blir att få Enhörnas befolkning att förstå hur viktigt det är för föreningen att vi har många betalande medlemmar!

VÅR STORA TÄNDA JULGRAN

Vi har en stor tänd julgran som lyser vackert vid Lill-Ahlskorset varje år från första advent till Trettondag Knut. I år kommer den dessutom att få ytterligare en ljusslinga. Under övrig tid av året lyser konstnären Åke Falks konstverk "Facklan" där, den skänktes till hembygdsföreningen av konstnärens son när fadern gått bort.

Avslutningsvis vill jag tacka alla våra medlemmar, museibesökande och alla som hjälpt oss under året. Det är er uppskattning som gör det roligt för oss alla att arbeta med museet! Jag önskar er en skön julhelg och trevlig läsning av Hembygdsbladet. Njut även av vår julgran som lyser så vackert vid LillAhls-korset.

Er ordförande Mona Elveskog

MEDLEMSAVGIFTEN OCH TACK FÖR GENERÖSA DONATIONER

Tack alla ni som har gett oss donationer i samband med inbetalning av medlemsavgiften eller när som helst under året! Era bidrag tillsammans med alla medlemsavgifter är mycket värdefulla för oss och ger oss möjlighet att genomföra en bra verksamhet!

Medlemsavgiften för år 2020 - snälla betala in snarast! Medlemsavgiften går bl a till kostnader för drift och underhåll av Hembygds-museet, kostnader för framtagning och distribution av hembygdsbladet, skrifter mm.

Vår ambition är att Enhörna, med sin speciella natur och historia, ska fortsätta vara kommunens "smultronställe". Som medlem hjälper du oss med det. Bifogat finns en PG-blankett som kan användas till medlemsavgiften. Vi är tacksamma om du betalar så snart som möjligt. Årsavgiften är 150:-/200:- (enskild/familj). Tack och God Jul önskar kassören.

Stöd oss också genom att köpa våra skrifter, filmer och vy-/presentkort att ge bort som julgåvor eller presenter. De kan köpas på museet, på Norrlöts Handelsträdgård eller på Destination Södertälje (turistbyrån).

INBETALNING/GIRERING B Till PlusGirokonto 23 89 45 - 0 Betalningsmottagare (endast namn) Enhörna Hembygdsförening Avsändare (namn och postadress)		Kod 1 Svenska kronor öre	# 2389450#06#
Meddelande till betalningsmottagaren (Meddelande kan inte lämnas på baksidan) Antal 150:- 200:- kr	OBS! Glöm inte att ange namn och adress Från PlusGiro/personkonto (vid girering)	#	

Ordernr: BL2021.045/mar05/01167 12.11 Kringsel-Offset AB

NÄR MINA FARFÖRÄLDRAR FLYTTADE TILL ENHÖRNA OCH SOLDATTORPET KÄLVE NR. 1045, ÄVEN KALLAT STYMMELVIK.

Den 28 september 1913 reste min farfar Lars Peter Johannessson (1857-1933) och farmor Emma Amalia Olsdotter (1867-1928) med sina fyra barn från Lidingö till Enhörna.

Min farfar Lars-Peter och farmor Emma. Bröllopsfoto

Pappa Hugo, Farmor & Farfar

Resan gjordes i farfars stora enmastade träbåt. Det fanns ingen motor, bara segel. Om det blev stiltje fick man ro. Målet var Källsviken i Mälaren.

Framför Knektstugan

Farfar, som var byggnadsentreprenör, hade köpt en fastighet på 18,8 ha som bestod av skog, åker, betesmark och fiskevatten. På tomten fanns ett gammalt soldattorp från 1600-talet och en backstuga från mitten av 1800-talet. Den första knekten flyttade in 1660. Den sista flyttade ut i slutet på 1800-talet. Sannolikt döptes torpet till Skogshyddan av farfar. I soldattorpet fanns en storstuga med vedspis och bakugn, en farstu och en kammare, alla med stampat jordgolv. Det fanns ingen el, inget vatten eller avlopp. Framför huset stod 4 bikupor. Jordkällaren vid sidan av huset finns fortfarande kvar i gott skick. En bit från huset låg utedasset. Brunnen, som var grävd, låg i skogen c:a 200 m från huset.

Knektstugan i vinterskrud

Backstugan var byggd av soldaten Kjellin 1858. I detta nyare hus tror jag att familjen flyttade in 1914. I det huset

Om du som Gertrud skulle vilja berätta någon intressant historia från Enhörna som du kan tänka dig få publicerad här i vårt hembygdsblad, så är du mycket välkommen att höra av dig till någon av oss i styrelsen.

fanns en farstu, kök med vedspis, ett vardagsrum med kamin och en kammare. Där fanns heller ingen el eller något vatten.

Oxar på Skogshyddan med slåttermaskin

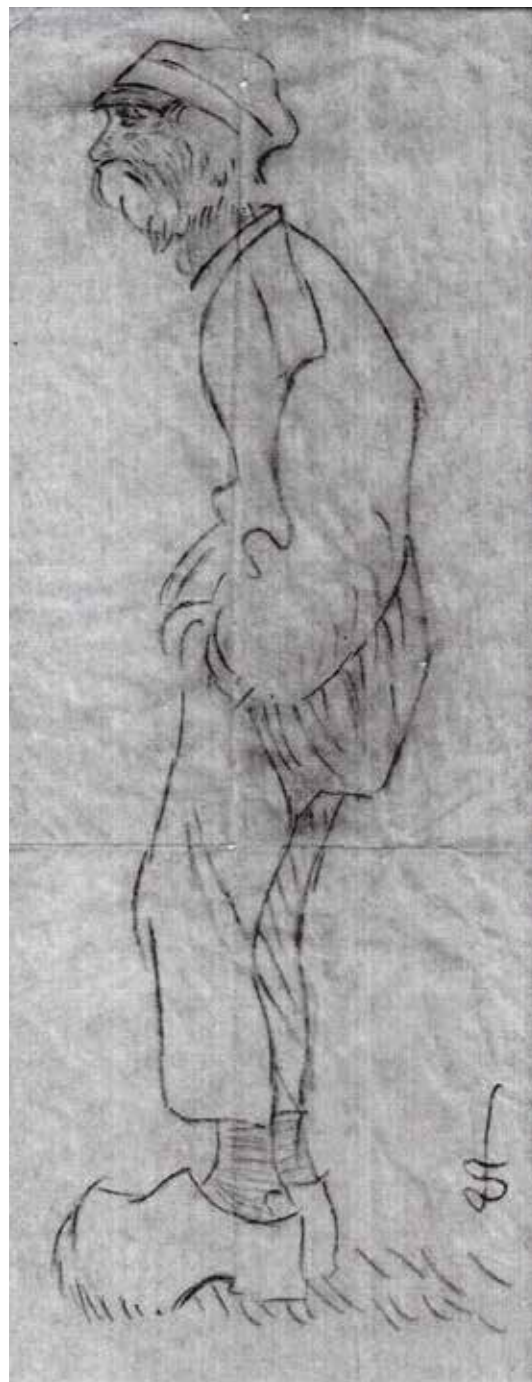
1913 byggdes de första uthusen som var ladugård och loge. 1921 byggdes svin- och hönsbush. Magasin, vagnslider och stall för två hästar byggdes 1923.

Skogshyddan 1914

För att dryga ut kassan hyrde farfar ut knektstugan till sommargäster. En av gästerna var fam. Ivar Starkenberg. Han ritade karikatyrer i olika tidningar, bland annat i Söndagsnisse Strix. På 1920-talet gjorde han en teckning av min farfar.

På 1990-talet när min man Per började riva delar av farfars hus, hittade han flera trasiga skor under farstuviksten. Det var både knäppkängor och herrskor. Den seden finns i många delar av landet och betyder lycka för familjen i huset.

Numera är farfars gamla hus vår bostad sen 20 år tillbaka. Det har vi inte ångrat.

/Gertrud Nilsson

UR FRANS WALLINS DAGBOK

Trettondedagen 1919 uppgick även med tåvåder, vi var hemma hemma vid Grönångstorp, hela familjen även Selma, men idag skall hon gå till Hamnskär, vi äro friska allihop hvilket är det bästa av allsammans, idag har här varit fasliga snöras ifrån taket på stugan, mor Augusta kom just med ett vedfång och skulle gå in, då ett stort snöras kom, och slog ner bara två meter framför henne, tänk bara sån tur i otur, om hon hade varit framme två meter till så hade hon nog blivit krokryggig stackars gumman ja tur var det i alla fall kan man säga, nu håller hon på att koka kål till midda och det skall nog smaka bra ännu har ingen främmande varit här, klockan är nu något över tre, och Selma och pojkarna har nu gått och lemnat oss ensamma, ja se nu när Selma kommer hem, ja nu har jag varit efter mjölken och dagen är så gått som slut och bra har han framgått ingen främmande mer än Selma här varit här i hellden nu skall vi snart äta och gå till vila. Gud välsigna Trettondagen.

År 2016 i hembygdsbladet nr 4 introducerade jag Frans Gustav Wallins dagbok. Därefter finns utdrag ur dagboken år 2017 i nr 1 och 2018 i nr 4. Han skrev dagbok varje dag under 1902-1923. Dagarna var ganska lika med måltider, hämtning av mjölk, några "främmande" som kom någon dag och spelade kort, vedhuggning, läsning, skrivning, spelning och man gick till vila tidigt på kvällarna. Varje dag avhandlades vädret. Ibland inträffade roliga händelser

då de unga gick på dans till granngården eller då man tog fram fiolen och dragspelet och dansade på köksgolvet. Eller då ungdomarna gick långa sträckor till avlägsna gårdar för att träffa släktingar eller goda vänner. I detta hembygdsblad får ni del av ännu en helt vanlig dag i Frans familj som bestod av hustrun Augusta och de tre barnen Arvid, Selma och Gustav.

/Anne-Marie

VÅRA FORNLÄMNINGAR

Kan ni hjälpa oss med röjningsarbeten?

I vår bygd finns många sevärda fornlämningar. Tyvärr är de på ganska otillgängliga platser förutom det området som blev utgrävt på 80-talet och dokumenterat av Inga Ekwall i "Kungsgården Husaby-Enhörna" år 2011. Där har naturen visserligen återtagit herraväldet så stigarna är obefintliga idag och även informationstavlor har delvis förstörts. Här behöver vi hjälp med röjningsarbete!

En annan sevärdhet är en s k domarring i Varneby. Till den finns ingen stig utan man får gå på de stigar som djuren har trampat upp. Här har vi redan en frivillig kraft som vill röja.

I Nöttesta kan man besöka en bautasten på ett gravfält med stensättningar från romersk järnålder (0-400 e Kr). Området och stigen dit behöver kontinuerligt röjas. Så här behöver vi röjningshjälp!

I Enhörna har vi också fornborgar, gravar, rösen, hålvägar och odlingsterrasser från järnåldern. Här nämner jag en del: Fornborgen i Hammarby söder om Hammarby träsk ligger på det berg som omväxlande kallas Skansberget, Spetsberget och Stavberget. Dessutom finns en fornborg på den lilla Högholmen och en i Bastmora som en gång var ett försvar för inloppet till Birka. Till de sistnämnda platserna som finns utsatta på kartor får man hitta egna stigar.

Vi efterlyser frivilliga krafter till våren som kan hjälpa oss med röjningsarbetet till de först nämnda platserna så att de blir tillgängliga för allmänheten nu och i framtiden.

/Anne-Marie

Bautastenen

KÄMSTA FORNBORG

Under hösten gjorde Hembygdsföreningens styrelse en liten utflykt till Kämsta fornborg. Borgen är belägen i vår grannkommun Nykvarn och väl värd ett besök.

Fornborgar i Norden antas ha varit i bruk från Kristi födelse till vikingatid. Kulmen i byggandet kom under folkvandringstiden 400 – 500 e Kr, alltså för ca 1500 år sedan. Det var en orolig tid och till försvar, bevakning och som tillflykt byggdes dessa borgar på många ställen i Sverige. Södermanland är det landskap som har flest registrerade fornborgar. Det finns ett flertal i Nykvarn och även i Enhörna.

Kämsta fornborg byggde man på ett berg där två sidor stupar brant ned och åt de andra hållen finns kraftiga murar som är många meter breda och höga. Vid besök i borgen kan man inte låta bli att undra hur människorna för så länge sedan kunde få upp alla dessa tusentals tunga stenar på berget. Fornborgen ligger mitt i skogen precis där Täljeleden passerar vägen mellan Vidbynäs och Kämsta. Stigen upp till borgen är endast några hundra meter från bilvägen och lätt att gå. Gör ett besök ni blir inte besvikna! Det finns även några fornborgar i Enhörna, men tyvärr finns det inga markerade stigar till dessa fornminnen, varför det är svårt att hitta dit.

/Britt-Marie

VAD HÄNDE I ENHÖRNA FÖR 60 ÅR SEDAN?

Hösten 1960 gav elever i Valla skolan ut ett blad kallad "Enhörnaposten". Tidningen kostade 1.50 kronor och inkomsterna gick, enligt redaktionen, oavkortat till Rädda Barnens höstkampanj för spetälska barn.

I tidningen kan man se att kyrkoherde Klas I:son Lundin flyttar från Enhörna församling efter att ha verkat där i 22 år. Man kan även läsa att postbilen krockat med en lastbil från Underås grustag. Inga personskador men postbilen blev totalförstörd. Man berättar om att vägen mellan Malmsjön och L.Ahl är i dåligt skick. Vägbanan är belagd med oljegrus och på våren uppkom många tjälskott som nu håller på att repareras. Efter vägen lyser nu ett flertal varningslykter om kvällarna.

Till höger kan ni läsa om en ny scoutstuga som håller på att byggas.

/Britt-Marie

NY SCOUTSTUGA
Mellan Knösen och Fridsgården håller man på att bygga en ny scoutstuga. Den gamla stugan vid Österäng var dålig och alltför liten för den tillväxande kåren. Eftersom jag är en av scouterna, skall jag nu berätta om stugans tillkomst. Vi började röja redan på påskaften. Grunden hade vi redan grävt då. Under några kvällar höll vi på att bygga former för formarna. Sedan grunden

var klar, började vi smält på att göra väggar. Takstolar sattes ihop. Att resa dessa var inte så lätt, för de var ganska tunga. Till sist fick vi upp dem i alla fall. Så började takläggningen. Det gick ganska fort. På trätaket lade vi papp, och sen gick vi på läkten. Under två kvällar hämtade vi taktegel och forslade till stugan. Vi fick t.o.m. ett lass tegel över.

Välkomnning
Kajsas mor: Usch, en sådan handstil du har, Kajsa! Varför skriver du så slarvigt?
Kajsa: Jo, för att inte fröken skall hitta stavfelen så lätt.

ATT TILLVERKA SIN EGEN GLÖGG TILL JUL HAR GAMLA TRADITIONER I ENHÖRNA.

Brita Emthén, Väsby, vårdade traditionen och bryggde en glögg som blivit känd för sin goda smak i stora delar av Enhörna. Receptet som följs fick hon för drygt 20 år sedan av Ingegärd Nyström, Bussholm, som för lång tid sedan fått det av Mimmi Mehlqvist. Vem Mimmi fått det från finns inga uppgifter om. Brita berättade hur hon och maken Åke i oktober (senast) tog fram en damejan och fyllde den med ingredienserna. Efter omröring sätts blandningen på jäsning enligt samma principer som vid vinberedning. I december är det dags att börja provsmakningen och lagom till jul är glöggen "mogen" att buteljeras. Glöggen kan sparas i åtskilliga år. Den från början utsökta smaken får med åren en tilltalande rondör som enligt Brita och Åke förhöjer njutningen.

Ingegärds julglögg:

- 6 l svagdricka
- 3 kg strösocker
- 3 hg russin
- 15 gr kardemummakärnor
- 15 gr nejlikor
- 1½ hg jäst

Det här är kalaskokerskans julrecept

Anna Ewerdahl styrde och ställde i festköken. Ofta tittade barnen in till tant Anna. Här är det Bertil Danfors, 5 år, som hälsar på.

Ett riktigt gammeldags julbord står dukat. Med kalaskokerskan Anna Ewerdahls gamla recept. Vi finner här plumpudding, risgrynsgröt, vildsvinsskinka, leverpastej, julkaka, upplandskubb och inte minst – "ingen vet vad det blir". Illustration: Lennart Wahlström.

Så här inför julen presenterar vi kalaskokerskan från Enhörna – Anna Ewerdahl. Och inte minst – presenterar hennes julrecept.

Anna Ewerdahl var den ruschiga och glada kalaskokerskan som i 24 år av sin ungdom bodde i Ytter-Enhörna.

Det är Enhörnaforskaren Barbro Sjöström i Uppsala som håller på att gräva i Enhörna-traktens historia, som förmedlar dessa julrecept, speciellt för LT Helg.

Anna Ewerdahl föddes 1883 i Norra Fågelsås och slutade sina dagar på Södertälje Lasarett i februari 1967. Mellan åren 1904–1910 utbildar sig Anna vid Nya Matlagningskolan i Stockholm. Vintern 1906–07 arbetar hon i kronprins Gustafs kök. Det är året innan han, som Gustaf V, blir vårt lands konung.

Spralliga Anna både gjorde och sa vad som föll henne in. Rapp i tungan som få...

En episod härrör från Nöttersta pensionat där en gång kalaskokerskan står i pensionsköket och rullar köttbullar, när en av gästerna kommer in.

– Rullar ni köttbullar med händerna? utropar gästen förfärad.

– Ja när ja är här, annars rullar ja me' fötterna, hörs det påpassligt från Annal!

Anna pratade gärna mat och lagade givetvis massor av mat. Naturligtvis hade hon sina speciella julrecept.

Den som så önskar kan nu prova på kalaskokerskans julrecept. Hennes systerdotterdotter, Ann-Charlotte Sevén i Enhörna, kokar fortfarande julgröten på det sätt Anna en gång lärde henne:

ANNA EWERDAHLS RISGRYNSGRÖT

Man låter mjölk och risgryn koka upp. Hela grötkastrullen slås nu in i flera lager tidningar och allt binds om med snöre. Grötpaketet ställs på en skärbräda. Efter ett par timmar öppnas paketet och man rör upp gröten, som fortfarande är varm och nu färdig att äta.

Ann-Charlotte har också bidragit med ett Anna-skinkrecept. Följ beskrivningen och njut sedan av denna helt delikata rätt!

ANNAS VILDSVINSSKINKA (även kallad piggsvinsskinka)

4 kg vanlig skinka
2 liter svagdricka
3 dl utblandad ättika
10 st vitpepparkorn
10 st kryddpepparkorn
2 msk salt
5 st nejlikor
2 st purjolökar
2 st gula skivade lökar
3 st krossade enbär
selleri i skivor
gräslök

Lagen med alla tillbehör kokas 1 timme. Får kallna. Skinkan får nu ligga i lagen under 3 dygn. Ugnsstekes 4 timmar.

Till julen vill kanske de flesta ha den gamla vanliga julsinkan. Den som inte köper färdigsaltad skinka, kan försöka följande recept – som Anna tydligen fått av någon i släkten Wansölin i Enhörna.

LEVERPASTEJ

400 gr kalv- eller svinlever
250 gr späck
1 hg smör
4 st ägg
1 kkp vetemjöl
1 stor tryffel
½ portugisisk lök
5 ansjovisar
½ tsk vitpeppar
timjan, mejram
salt, ingefära
2 dl tjock grädd

Lever och späck males 3 gånger. Äggen tillsättes jämte det skirade avsvanade smöret. Övriga ingredienser och den till skum slagna grädden iröres. Gräddas i vattenbad i ugn 1½ timme.

JULKAKA

635 gr vetemjöl
106 gr smör
106 gr socker
½ l god mjölk
20 gr riven sötmandel
106 gr korinter
50 gr finskuren sucat
50 gr jäst

Allt sammanblandas väl och lägges i en förut smord och bröad form. Får jäsa upp väl. Penslas med ägg och insättes i het ugn att gräddas. (Mera vetebröd än kaka).

Berättelse/recept ur artikel i LT fredag den 14 december 1990

JULGLIMMER

Enhörnas traditionella eldfest

Juldagen kl 17.00 - 22.00 i Körsbärslunden vid Ytterenhörna.

Har ni inte varit där?
Gör ett besök! Ett helt
unikt skådespel.

Trädvårdsföreningen önskar alla välkomna till årets julglimmer i körsbärslunden.

Har ni inte varit där? Gör ett besök! Ett helt unikt skådespel. Trädvårdsföreningen önskar alla välkomna till årets julglimmer i körsbärslunden. På grund av covid-läget kommer man inte att ha eldar och samlingsplatser, men som vanligt tänds mängder av marschaller och i träden hänger hundratals lyktor med levande ljus. Om vädret står oss bi utlovas ett förtrollat landskap.

Bilburna besökare kan parkera vid Ytterenhörna kyrka.

ENHÖRNA FÖRSAMLINGS KALENDARIUM FÖR DECEMBER

- 6 11.00 Inställd gudstjänst
11.00—15.00 Vernissage i Ytterenhörna kyrka för utställningen Vingslag, Eva Åhlander Extra musik av Maria Taquelim, fiol (max 8 personer i kyrkan vid samma tillfälle)
- 13 11.00 Inställd gudstjänst, Överenhörna kyrka öppen 11-13. 16.00 Inställt Luciafirande
- 20 11.00 Inställd gudstjänst, Ytterenhörna kyrka öppen 11-13
- 24 10.00 Krubban, julberättelsen på kyrktrappan, Ytterenhörna kyrka, kom med varma kläder
22.00 Inställd gudstjänst
- 25 17.00 Ytterenhörna kyrka öppen 17-20
- 31 17.00 Inställd Nyårsbön, Ytterenhörna kyrka öppen 17-19

På grund av rådande pandemi, kan vår planering ändras med kort varsel.

Följ oss på Facebook, eller gå in på hemsidan, www.svenskakyrkan.se/sodertalje

För er som inte har tillgång till internet, affischerar vi vid Överenhörna kyrka, Församlingshemmet och utanför ICA.

Ytterenhörna kyrka (ej 13 dec, då i Överenhörna) kommer att vara öppen om du vill komma förbi, prata lite, tända ett ljus eller bara sitta en stund.

Öppettider: tisdag till torsdag kl 11-14

Tisdag kväll kl 17-20 (personal på plats)

Torsdag kväll kl 17-20 (personal på plats)

Söndagar kl 11-13 (personal på plats)

Kyrkan är öppen på Juldagen mellan kl 17-20

ENHÖRNA HEMBYGDSFÖRENINGENS STYRELSE

Mona Elveskog, ordf.	070/214 55 01 (elveskog@telia.com)
Britt-Mari Gylefors, v. ordf.	070/535 84 56 (b.gylefors@telia.com)
Anders Östensson, kassör	070/687 15 81 (andersostensson@hotmail.com)
Anne-Marie Andersson	070/672 42 46 (anne-marie.majhem@telia.com)
Kicki Lindqvist	070/990 40 83 (kickilindqvist1947@gmail.com)
Bengt Johansson	072/877 24 34 (iobjohansson@ekeby-ktv.net)
Juha Nyberg	070/325 99 03 (juha.nyberg@linearis.se)
Silvana Lindgren-Majander	076/724 41 58 (silvana.lindgren@gmail.com)

Stöd oss också genom att köpa våra skrifter, filmer och vy-/presentkort att ge bort som julgåvor eller presenter. De kan köpas på museet, på Norrlöts Handelsträdgård eller på Destination Södertälje (turistbyrån).

E · N · H · Ö · R · N · A

HEMBYGDSFÖRENING

Box 39, 151 28 Enhörna

Medlemsavgiften är 150/200:-/år (enskild/familj).

Plusgiro 23 89 45-0 | Swish 1234006839

Hembygds museet håller öppet söndagar under juni - september 13.00 - 16.00.

Tag kontakt med någon i styrelsen om du vill besöka museet vid annan tidpunkt.

Besök föreningens hemsida:

www.hembygd.se/enhorna-hembygdsforening

